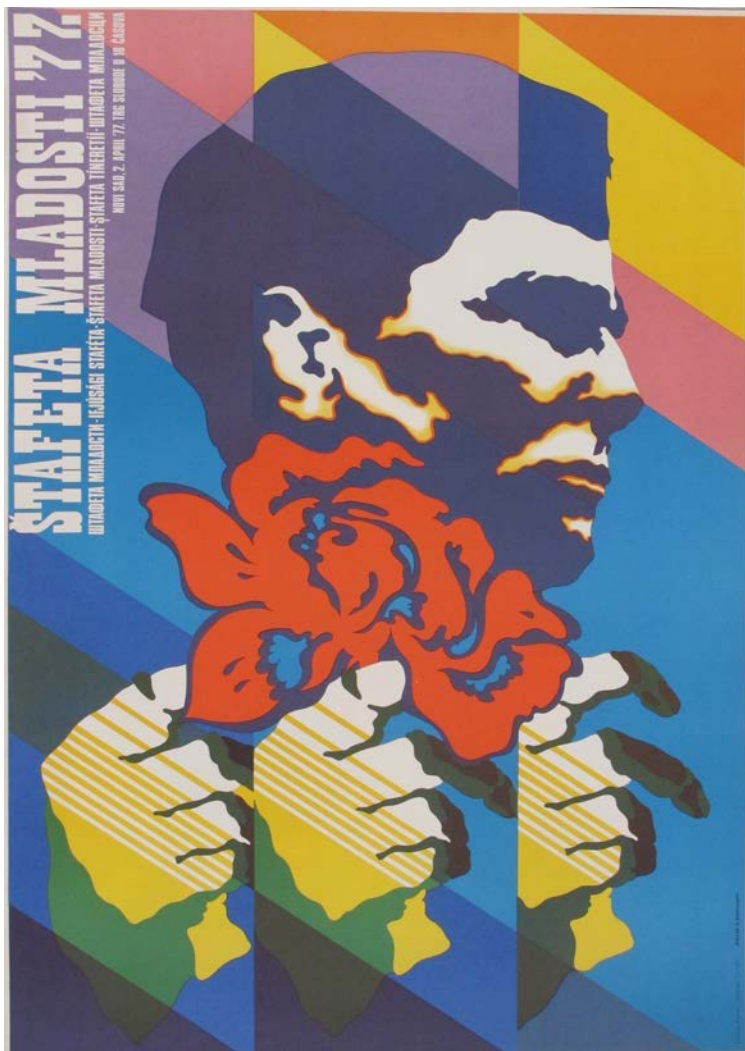

ЗБИРКА ДИЗАЈНА МУЗЕЈА САВРЕМЕНЕ УМЕТНОСТИ ВОЈВОДИНЕ И ЊЕНА БУДУЋНОСТ

Категорија чланка: приказ

1. Бранислав Добановачки, плакат *Штафета младости '77*, офсет штампа, 1977.
1. Branislav Dobanovački, *Poster Relay of Youth '77*, offset print, 1977

Мада је Музеј савремене уметности Војводине (МСУВ) већ од средине седамдесетих година протеклог века организовао изложбе плаката и графичког дизајна, који су већ тада постали незаобилазни сегменти савремене уметничке праксе, донедавно се није искристалисала идеја о озбиљнијем прикупљању, чувању, презентовању и проучавању дела из обе области. Бројни су разлози „небављења“ графичким дизајном, од непостојања афинитета стручњака и њиховог непрепознавања ових вредности, преко опште климе унутар војвођанских институција које се баве савременом

уметношћу, па све до (често личне) одбојности према репродуктивним уметностима, какве су графички дизајн, плакати, уметнички обликоване књиге и остала штампана издања.

Збирка дизајна представља покушај да се богата продукција графичког дизајна и архитектуре настала у Војводини током друге половине XX века уведе у редовну музејску делатност. Када је пак реч о ширем појму дизајна, тачније о предметима из области примењених уметности и индустријског дизајна, треба напоменути да то није тема ове збирке, јер су током протеклих деценија

бројне музејске институције у Војводини већ започеле делатност у тој области прикупивши велики број предмета, те би било излишно стварати још једну такву колекцију. Уосталом, примерци таквог дизајна већ су били музеолошки третирани и у великом броју су постали саставни део више посебних или општих колекција војвођанских музеја, како државних тако и, све чешће, приватних, који имају већ изузетне колекције различитих дизајнираних предмета (Музеј „Маџура“, Нови Бановци; Музеј заборављених уметности компаније *Мануал*, Нови Сад). С друге стране, збирке плаката су скоро уобичајене, мада их нису све културне институције, музејске и остале, организовале као засебне, јединствене колекције, нити су се тиме систематски бавиле.

Изложбе и колекција плаката у МСУВ

МСУВ је званично почео са радом у мају 1966, а излагачку и издавачку активност започео је 1969. године. Од почетка седамдесетих, а посебно током осамдесетих година, више пажње се поклања дизајнирању и квалитету плаката. Од тог времена, музеј повремено ангажује познате новосадске дизајнере међу којима се истичу Ференц Барат, Бранислав Добановачки, Бошко Шева, Миодраг Миша Недељковић, Бранислав Радошевић, Драган Вишекруна, Радуге Бошковић, Слободан Кузмановић – Куза, Александар Педовић, Божа Ђурђевић, Иван Лукић, Милан Стевчић, Светозар Томић, Смиљка Хаџић и други. Плакати настали у том периоду квалитетно су штампани, у сито техници, у новосадској Штампарији „Стојков“. До дисконтинуитета у објављивању плаката долази током деведесетих година, да би потом, деценију касније, поново заживела пракса њихове редовне израде. Последњих година, дизајн плаката преузима Мирјана Душић Лазић, која, после вишегодишњег искуства, школовања и рада у Њујорку, уноси значајне новине у дизајн плаката и штампаних издања МСУВ.

Колекција плаката МСУВ тренутно садржи већи број плаката изложби Музеја које су радили познати новосадски и војвођански уметници, припадници Новосадске школе културног плаката – Јован Лукић (1942–1991), Миодраг Миша Недељковић (1927–2004), Светозар Тоза Томић (1939–2005), Ласло Капитањ (1937–2015), Мирко Стојнић (1929–2016), Слободан Кузманов – Куза (1947–2016), Бранислав Добановачки (сл. 1), Ференц Барат, Бошко Шево, Радуге Бошковић, Бранислав Радошевић, Драган Вишекруна, Роберт Жомбери, Васо Крчмар, Дору Босиок, Оскар Штефан и други, као и београдски графички дизајнери и уметници – Миле Грозданић, Миодраг Бата Кнежевић, Александар Пајванчић, Славимир Стојановић. У збирци су заступљени и плакати које су радили ликовни уметници – Коста Богдановић (1930–2012), Мира Бртка (1930–2012), Ратомир Кулић (*Вербумпрограм*), Данијел Бабић, *Harry Trash Production*, Данило Вуксановић, Андреј Тишма, Ђула Шанта и други. Збирка обухвата и мањи број плаката хрватских и словеначких аутора – Милана Вулпеа (1918–1990), Вјенцеслава Рихтера (1917–2002), Ивана Пицеља (1924–2011), Матјажа Випотника

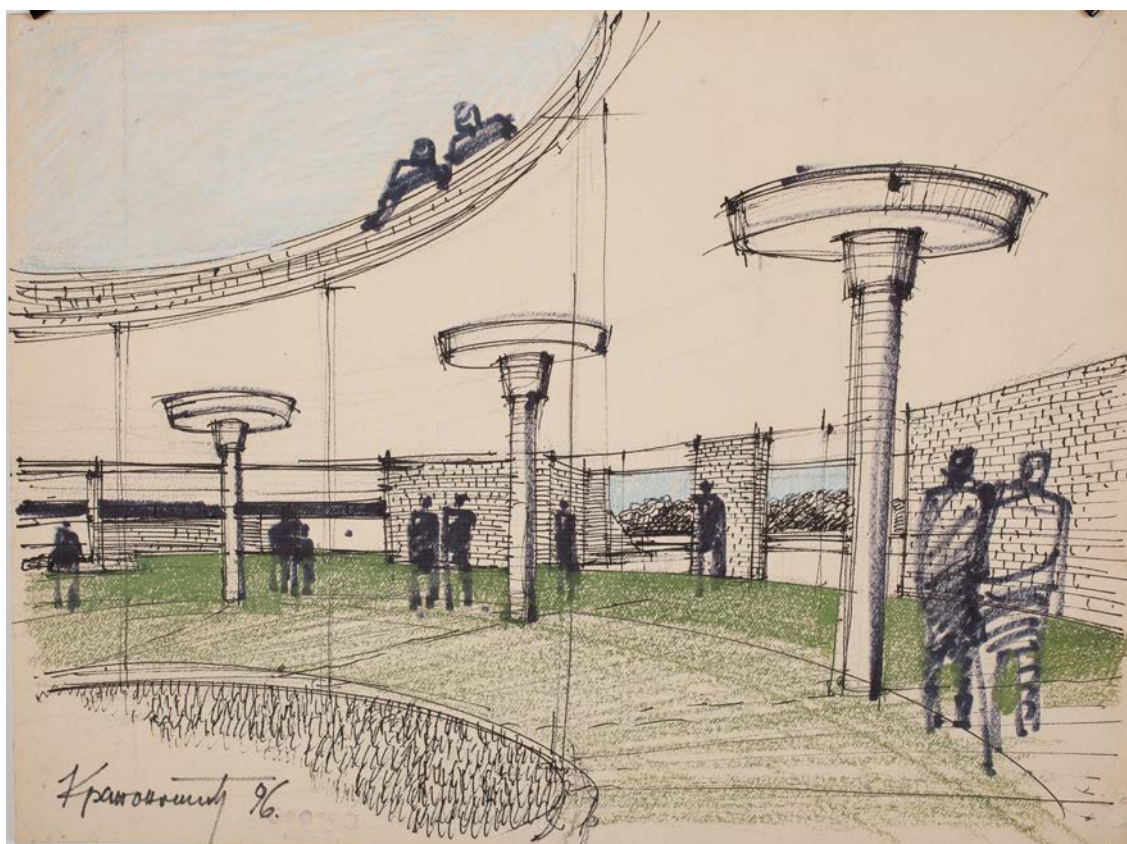
2. Ђула Шанта, насловна страна књиге *Art клиника – Прва петолетка (2002–2007)*, 2007.
2. Đula Šanta, Front page of the book *Art klinika – Prva petoletka (2002–2007)*, 2007

(1944–2016), Бориса Бућана, као и неколико аутора из Пољске и Румуније.

Колекција уметнички обликованих књига, часописа и осталих штампаних издања

Уметност прављења књига и осталих штампаних издања, у основном смислу речи, спада у област графичког дизајна. Задатак уметника је, у овом случају, планирање општег изгледа, типографских решења, илустрација итд. како би књига, са свим својим визуелним елементима, одражавала садржај или пак чинила засебну, визуелну и уметничку целину. За разлику од збирки плаката, могло би се рећи да збирке уметнички обликованих књига нису заступљене у значајнијој мери, и поред чињенице да се уметничко обликовање књига већ више деценија, као засебан предмет, изучава у средњим и вишим уметничким школама примењених уметности као и на Факултету примењених уметности у Београду.

Извори богате штампарске и издавачке традиције у Војводини сежу до друге половине XVIII века, када је Новом Саду, али и у осталим регионалним центрима

3. Мирослав Крстоношић, цртеж *Ентеријер Музеја Сремског фронта*, туш и воштане боје, 1996.
 3. Miroslav Krstonošić, Drawing *The interior of the Museum of the Srem Front*, Indian ink and oil pastels, 1996

цветала разноврсна издавачка продукција (новине, часописи, књиге, разгледнице). Тај процес је наставио да траје и у наредном периоду, да би почетком XX века, у време обележено стилом сецесије, био на врхунцу, посебно када је реч о издавању и дизајнирању књига и осталих штампаних издања. У међуратном периоду, све до почетка Другог светског рата, настало је неколико сада већ сасвим раритетних издања књига и часописа врхунског дизајна.

Период након Другог светског рата донео је војвођанској издавачкој и штампаној продукцији снажан развој, па и праву експанзију, која је у значајној мери превазишла све што се на том плану до тада дешавало. Богатство које је настало у протеклих више од пола века уједно је резултат континуитета у развоју уметнички обликованих књига и осталих штампаних издања, којима се наше музејске институције до сада нису у довољној мери бавиле. Сходно томе, циљ ове колекције је да прикупи најквалитетнија дизајнирана издања настала током протеклих пола века, све до данас – дакле, свега онога што је пропуштено у збиркама других музејских институција, а што представља карактеристичне и квалитетне примере графичког дизајна и уметнички обликованих штампаних издања. Посебно је важан

овакав приступ издањима насталим од шездесетих година протеклог века, која се, упркос високом уметничком квалитету, нису на одговарајући начин прикупљала, обрађивала и чувала. Нарочито је важно прикупљати и изабране штампане публикације настале на подручју Војводине од деведесетих година протеклог века до данас, које су тренутно расуте, па и сасвим непознате и непризнате као аутентична дела графичке уметности која ће, природом историјских процеса, ускоро бити истински историјско-уметнички, па и музејски примерци (сл. 2). Колекција уметнички обликованих штампаних издања не само да би била одраз високе свести о њиховој графичкој, уметничкој и друштвеној вредности, већ би на одређени начин установила и критеријуме за будуће прикупљање и тумачење ове специфичне врсте графичке уметности. Бројни су аутори који су се током својих стваралачких каријера професионално бавили графичким обликовањем штампаних издања а бројни су и уметници чија су штампана издања представљала интегрални део њиховог уметничког деловања – Мирко Стојнић, Ласло Капитањ, Ференц Барат, Миодраг Недељковић, Слободан Кузманов – Куза, Бранислав Добановачки, Бошко Шево, Атила Черник, Дору Босиок, Јозеф Клаћик, Јован Лукић, Ференц

Маурич, Боривоје Попржан као и бројни други уметници и графички дизајнери млађих генерација – Јован Тркуља, Јована Будошан, Татјана Дукић Почуч, Душан Заклан, Валентина Броштеан итд.

Колекција архитектонских цртежа и планова

Организовање колекције архитектонских цртежа и планова имало је за циљ да се богато архитектонско стваралаштво друге половине XX века у Војводини на овај начин, преко цртежа самих архитеката, уведе у редовне активности и рад МСУВ.

Имајући у виду да се креативна делатност савремених архитеката скоро сасвим изместила са столова за цртање на компјутерске екране, будућност ове колекције се, свакако, сагледава у правцу наставка прикупљања најзначајнијих радова старијих архитеката, као и скупљања документације везане за стваралаштво савремених војвођанских архитеката. Садашњи документациони центар архитектуре Новог Сада и Војводине организован је у виду персоналних досијеа и укључује ауторе који су деловали на овом подручју током читавог XX века. Додатни садржај документације чини и специјализована библиотека која прати, допуњава и на неки начин заокружује деловање центра а у њој се налазе књиге, монографије, часописи, каталози изложби, салона и осталих манифестација, остали штампани материјал везан за проблематику архитектуре у Војводини, као и издања из времена СФРЈ, суседних и осталих европских земаља.

Сама колекција тренутно садржи близу стотину радова новосадских и војвођанских архитеката насталих од периода између два светска рата до прве две хиљадитих година – Данило Каћански (1895–1963), Ђорђе Табаковић (1897–1971), Давид Дака Поповић (1888–1967), Лазар Дунђерски (1881–1952), Павле Цоцек (1904–1947), Филип Шмит (1894–1978), Павле Жилник (1920–2006), Александар Келемен (1924–2012), Милена Ђорђевић (1926–2015), Зора Митровић-Пајкић (1927), Мирослав Крстоношић (1932; сл. 3), Милорад Милидраговић (1938–1999), Драгутин Карло Де Негри (1931), Славко Одавић (1932–2008), Татјана Вањифатов-Савић (1929–2009), Предраг Пеђа Ристић (1931), Имре Фаркаш (1924–2003), Милорад Бербаков (1936–2006), Ласло Силађи (1935), Миодраг Лозић (1934), Никола Стојановић-Коккола (1950), Мустафа Мусић (1960), Влада Славица (1947), Немања Радусиновић (1971), Ела Нешић (1972). Све радове су аутори или чланови њихових породица поклањали В. Митровићу од 1994. године да би их он, десетак година касније, уступио МСУВ.

Стварањем и развојем наведених збирки и колекција, као и пажљивим и селективним прикупљањем пратеће документације и организовањем специјализоване библиотеке, МСУВ ће на прави начин заокружити широк спектар уметничких дела које прикупља, анализира, чува и презентује стручној и широкој јавности.